

Günümüzde IV. Enternasyonal'in inşası

Troçki'nin, 1938'de kaleme aldığı *Kapitalizmin Can Çekişmesi ve Dördüncü Enternasyonal'in Görevleri - Geçiş Programı* adlı belgeye neden, “Bütününde dünya politik durumu, esas olarak proletarya önderliğinin tarihsel bunalımıyla belirlenmektedir”(1) cümlesiyle başladığını devrimci Marksistler olarak oldukça iyi biliriz. Onun ifadesiyle,

Proleter devriminin ekonomik önkoşulları, genelde kapitalist düzende ulaşabileceği en yüksek olgunluk düzeyine erişmiştir. İnsanlığın üretici güçleri duraksamakta, yeni buluş ve teknik gelişmeler refah düzeyinin yükselmesini sağlayamamaktadır Tüm kapitalist sistemin içinde bulunduğu toplumsal bunalım koşullarında, konjonktürel bunalımlar kitleleri giderek ağırlaşan yokluk ve acılarla karşı karşıya bırakmaktadır... Burjuvazinin kendisi de bir çıkış yolu görememektedir. Son kozu faşizmi oynamak zorunda kaldığı ülkelerde bugün gözü kapalı ekonomik ve askeri yıkıma sürüklenmektedir. Tarihsel olarak ayrıcalıklı ülkelerde, yani burjuvazinin halen belirli bir dönem için ulusal birikimden fedakârlık ederek demokrasi lüksünü kabullenebildiği ülkelerde (İngiltere, Fransa, ABD, vs.) sermayenin bütün geleneksel partileri irade felcine varan bir şaşkınlık içerisinde... Tarihsel koşulların sosyalizm için “olgunlaşmadığına” ilişkin lafazanlıklar ya cehaletin ürünü ya da bilinçli bir aldatmacadır. Proleter devrim için gerekli nesnel önkoşullar sadece olgunlaşmakla kalmayıp, neredeyse çürümeye yüztutmuştur.(2)

Troçki bu belirlemelerden hareketle, “Önümüzdeki tarihsel dönemde sosyalist devrimin gerçekleşmemesi halinde bütün insanlık kültürü bir yıkım tehdidi altındadır” sonucuna ulaşır ve “Şimdi artık herşey proletaryaya, yani esas olarak proletaryanın devrimci öncüsüne bağlıdır” der. Onun bu tespitlerine karşılık, o döneme proletaryanın kitlesele önderlikleri, yani II. Enternasyonal'in sosyal demokrat partileri ile III. Enternasyonal'in Stalinist komünist partileri, kitleleri sürekli olarak frenlemekte ve burjuva düzeninin sınırları içinde tutmaktadırlar.

Sosyal demokrasi için, emperyalist olanlar da dâhil olmak üzere, ülkelerin ekonomik ve toplumsal koşulları, Stalinistler için ise özellikle politik koşulları sosyalizm için “olgunlaşmamıştır”; dolayısıyla kapitalizm korunmalı ve krizden çıkmasına yardımcı olunmalı, bu amaçla burjuva rejimi “demokratik” temellerde korunmalıdır. İnsanlığın geleceği ve proletaryanın tarihsel ve acil görevleri ile onun önderliklerinin gerici karakteri arasındaki bu çelişki, Troçki'nin dediği “proletarya önderliğinin tarihsel bunalımına” yol açmıştır.

III. Enternasyonal'in, 1920'lerin ortalarından itibaren Stalinist bürokrasinin denetimi altına girmesiyle birlikte giderek yozlaşması, Moskova rejiminin dış politika aracı haline dönüşerek proletaryanın seferberliklerini bürokrasinin emperyalizmle pazarlığının unsurları haline getirmesi, burjuvaziyle ittifak politikaları aracılığıyla devrimci kalkışmalara ihaneti ve nihayet 1933'te Almanya'da rejimi Nazizmin ellerine teslim etmesi, o döneme değin komünist hareket içinde Uluslararası Sol Muhalefet olarak mücadele eden Troçki ve yoldaşlarının, III. Enternasyonal'in geri dönülmez şekilde yozlaştığı ve böylece proletaryanın derinleşen önderlik krizinin aşılabilmesi için IV. Enternasyonal'in inşa edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmalarına neden olur ve 1938'de yeni dünya partisinin kuruluşu gerçekleştirilir. Hedef, dünya proletaryasına Bolşevik-Leninist geleneğin devrimci stratejisini ve taktiklerini sahiplenen; sadece burjuvaziye ve emperyalizme karşı değil, ama aynı zamanda karşıdevrimin saflarına geçmiş sosyalist ve Stalinist komünist partilere karşı da mücadele eden; “*öğreti, program, gelenek ve kadrolarının karşılaştırılmaz kararlılığı bakımından güçlü*” bir önderlik kazandırmaktır. Proletaryanın mücadele tarihinde yepyeni bir dönem açılmıştır.

Bugün, IV. Enternasyonal'in kuruluşundan 72 yıl sonra, bu dönemin hangi aşamasındayız? II. Enternasyonal'in sosyal demokrat ve sosyalist partileri artık sadece burjuvaziyle ittifak yapan hain işçi önderlikleri olmaktan çıkıp evrimlerinin son noktasına ulaşmışlar ve emperyalizmin ve neoliberalizmin bizzat en kararlı savunucuları ve uygulayıcıları haline dönüşmüşlerdir. Stalinist bürokrasi ise sırf kendi ayrıcalıklarını koruyabilmek için kapitalizmin inşasına geçmiş, ama Berlin duvarını yıkan kitlelerin ayaklanmaları sonucunda politik iktidarını da yitirmiş, ideolojik-politik bir akım olarak tasfiye olmuş durumdadır. Buna karşılık dünya proletaryası IV. Enternasyonal kurucularının vaat ettikleri yeni devrimci önderliğe kavuşabilmiş midir? Ne yazık hayır; ve sorun da buradadır. IV. Enternasyonal

bugün hâlâ çok zayıftır ve hemen hiçbir ülkede işçi ve emekçi yığınların kitlesel önderliğine yükselememiştir. Üstelik kendi içinde parçalanmış ve birçok uluslararası merkeze ve akıma ayrılmış haldedir. Bu anlamda, proletaryanın tarihsel önderlik bunalımı halen sürmektedir. Hareket noktamız bu gerçekliktir.

Bolşevik-Leninist geleneğin bugün içinde bulunduğu bu durumun kuşkusuz pek çok öznel ve nesnel açıklaması var. Devrimin en gelişkin olduğu Avrupa'da proletaryanın özellikle Almanya, İtalya ve İspanya'da aldığı ağır yenilgiler; II. Dünya Savaşı'nın kitlelerin tüm enerjisini yok edici derecedeki tahrip gücü; Stalinist bürokrasinin savaştan güçlenerek çıkması sonucunda dünya devrimci süreçlerini engelleme ve ezme yeteneğini koruması; savaşın üretici güçler üzerinde yarattığı tahribat sayesinde kapitalizmin yeni bir büyüme dönemine girmesi; önderlik bunalımının sürmesinde etkili olan nesnel koşulların bazı önemli başlıklarıdır. Öte yandan IV. Enternasyonal'in kurucu kadrolarının önemli bir bölümünün Stalinist cellatların elinde ve bütün bir savaş boyunca kıyım uğraması; savaş sonrasında dünya partisinin yeniden inşasını üstlenen genç kadroların hataları ve içine sürüklendikleri oportünizme varan sapmalar; bunun yol açtığı bölünmeler sonucunda Troçkizmin işçi sınıfı içinde kökleşmesinde giderek daha fazla güçlük çekmeye başlaması; bu güçlüğü, devrimci Bolşevik örgütler üzerindeki yabancı sınıf baskılarını daha da etkili hale getirmesi... vb. dünya partimizin bugünkü zayıf ve parçalanmış durumunun açıklanmasında ele alınması gereken öznel noktalardan bazılarıdır.

Bununla birlikte, neoliberalizmin XXI. yüzyıl başında başlattığı çok büyük ölçekli saldırının işçi sınıfı hareketi ve Sol akımlar üzerinde yarattığı ideolojik ve politik sonuçların (daha doğrusu çarpılmaların) doğurduğu bazı çok daha temel sorular var: İçinde bulunduğumuz yeni "çağda" artık IV. Enternasyonal'e, hatta işçi sınıfının bir "Enternasyonal"e ihtiyacı kalmış mıdır? Stalinizmin yıkılmasıyla birlikte IV. Enternasyonal'in varlık nedeni de yok olmamış mıdır? Eğer bir Enternasyonal'den söz edilecek olsa bile, bunu artık dünya devriminin partisi olarak değil de, bütün muhalif toplumsal hareketlerin bir tür ortaklığı olarak anlamak gerekmez mi? Proletaryanın dünya devrimi ve sosyalist devrimin dünya partisi Leninist-Troçkist kavrayışlarını doğrudan sorgulayan ve tabii neticede bu mücadele stratejilerinin reddine varan bu tür soruları ciddiye almazlık edemeyiz; çünkü ne yazık ki, benzeri anlayışlar emekçi yığınlar ve akımlar arasında önemli

bir taraftar kitlesi bulmuş durumda. Dolayısıyla önümüzde, sadece sosyal demokrasiye ve bürokratik önderliklere karşı değil, ama aynı zamanda Sol hareket içinde hiç de azınlık sayılmayacak kesimleri etkileyen, toplumsal hareketçi ve liberal sol olarak tanımlayabileceğimiz akımlara karşı ideolojik ve politik mücadele verme görevi bulunuyor.

Sınıf Mücadelesi ve Bilinci

Eskiden Stalinistler Tek Ülkede Sosyalizm anlayışlarını haklı göstermeye çalışırken, Troçkizmin Sürekli Devrim kuramının dünya devrimiyle ilgili tezini, “tüm dünyada aynı anda, eşzamanlı devrim” istemekle suçlardı. Bugün ise artık, bırakın tek bir ülkede sosyalizm kurmayı, sosyalizme geçişin bile Stalinist bürokratik önderlikler altında ne tip çarpımalara uğradığını, sonuçta emperyalizmle uzlaşmayla ve kapitalizmin yeniden inşasıyla sonuçlandığını görmeyen kalmadı (tabii bakmasını bilen gözler için geçerli bu). Troçki'nin “*Devrim ulusal arenada başlar, uluslararası arenada sürer ve dünya arenasında son bulur*” (3) belirlemesinin bir kehanet olmadığı, Lenin'in “*Avrupa devrimi yardımımıza yetişmezse mahvoluruz*” (4) çılgınlığının ne denli haklı olduğu ve Bolşeviklerin III. Enternasyonal'i inşa etmelerinin ardında yatan “dünya devrimi için dünya partisi” kavrayışının zorunluluğu, Stalinist, Maocu, Titocu, Enver Hocacı, hatta Kastrocu bürokrasiler tarafından yönlendirilen tek ülkede sosyalizmin inşası deneylerinin sonuçlarıyla birlikte ele alındığında, çok daha berrak bir biçimde ortaya çıkıyor.

Ama sorun bitmiş değil. Bütün bu gerici, bürokratik önderliklerin kitleler üzerindeki politik etkisi ve denetimi son derece zayıflamış, hatta pek çok ülkede tamamen dağılmış olmakla birlikte, devrimci ve Sol akımlar arasında dünya devriminin partisi olarak Enternasyonal'in inşası kendiliğinden bir biçimde yeni bir itibar ve güç kazanmış olmadı. Tersine, neoliberal saldırı işçi ve emekçi kitlelere üst üste darbeler indirdikçe, bu darbeler Sol harekette yaygın olan tek ülkede sosyalizm anlayışına da yeni biçimler kazandırdı ve sonuçta karşımıza, Nasırcı “kapitalist olmayan yol” tezlerini anımsatan “yurtsever solculuk”tan, proletaryanın artık eskisi gibi tanımlanabilecek bir sınıf olmaktan çıktığı savından hareketle toplum dokusu içinde her gün onun yerini alabilecek yeni bir “muhalif”

kesim keşfetmeye çalışan “gökkuşağı” hareketlerine ve cemaat sosyalizmini savunan halkçılara kadar değişen bir yelpaze çıktı. Bütün bu eğilimlerin ortak paydası, emperyalizmin saldırıları karşısında tek ülkede sosyalizm kavrayışlarının her iki bileşenini de (tek ülke ve sosyalizm) ileri sıçratmak yerine daha da geriye çekmek, dünya devriminden ve Enternasyonal’den iyiden iyiye uzaklaşmak oldu.

Bunu nasıl açıklamamız gerekir? Neden Stalinist imparatorluğun çöküşüyle birlikte IV. Enternasyonal’in Bolşevik-Leninist geleneği güçleneceği yerde ulusal solculuk ve “anti-sistem” hareketçilik yaygınlaştı? Bu sorunun yanıtını sadece neoliberal ideolojik saldırının gücünde ve Stalinist ve sosyal demokrat ideolojilerin halen sürmekte olan atalet etkisinde arayamayız. Sorun büyük oranda, işçi sınıfı bilincinin dünya ölçeğinde bir genel dağınıklık sürecine girmesi ve yabancı sınıfların dünya görüşlerinin etkisine çok daha açık hale gelmesinde yatıyor. Bu ise, işçi sınıfı *hareketinin* aldığı darbelerle yakından ilintili.

Leninizm, işçi sınıfının devrimci bilincinin örgütlü ifadesidir. İşçi sınıfının devrimci bilinci ise sınıf mücadeleleri içinde, kitlelerin seferberlik ortamında nesnel gelişme ortamına kavuşur; öncü birlikler halinde kristalleşebilme olanaklarına ulaşır. Buna karşılık sınıf seferberliklerinin durulduğu, geri çekildiği dönemlerde; proletaryanın kendisini ayrı bir tarihsel ve toplumsal küme, sınırları üretim süreçleri ve ilişkileri içinde işgal ettiği yer ve işlevle tanımlanmış ve sınırlanmış, diğerlerinden ayrı bir sınıf olarak görebilmesinin koşulları zayıflar, erir ve proletarya tekil emekçilerden oluşan, iç toplumsal, ekonomik ve siyasi bağları dağılmış “kendiliğinden” bir kitleye dönüşebilir. Böyle bir durumda Bolşevik-Leninist propagandanın elde edebileceği kazanımlar en aza iner.

Kabul etmek gerekir ki son 20-25 yıldır dünya işçi sınıfı ciddi bir gerileme, sınıf hareketi bir bütün olarak bir dağılma sürecinden geçmektedir. Bu kuşkusuz proletaryanın Nazizm ve faşizmin darbeleri altında aldığı tarihsel yenilgi ölçeğinde bir çöküntü değil; ama Reagan ile Thatcher’in 1980’lerin başlarında açtıkları neoliberal saldırı savaşı, önce ABD’de hava trafiği kontrolörlerinin ve ardından İngiltere’de maden işçilerinin uğradıkları yenilgilerle birlikte dünya işçi sınıfı hareketinde sürekli bir mevzi yitirme dönemi başlatmıştı. Ardından Stalinist bürokrasilerin açıktan kapitalizmin yeniden inşasına girişmeleri, bunların

çoğunun ellerindeki monolitik iktidarı yitirmeleri üzerine eski işçi devleti referanslarının yok olmasına yol açmış; bu sürece bağlı olarak kapitalist ülkelerdeki Stalinist komünist partilerin eriyip dağılması ve bu dağılmanın sendikalar üzerinde yarattığı merkezkaç etkiler de sınıfın örgütlü mücadeleye olan inancını derinden sarsmıştı. Böyle bir ortamda Avrupa Birliği'nin bir emperyalist proje olarak kendini işçi sınıfı karşısında güçlendirmesi zor olmamış ve Avrupa proletaryasının II. Dünya Savaşı sonrasında elde ettiği tüm ekonomik, toplumsal ve demokratik kazanımları geri alma ve yok etme planını başarıyla yürürlüğe koyabilmesini olanaklı kılmıştı. Türk milliyetçiliğinin Kürt halkı üzerinde süren baskılarını, İsrail Siyonizminin Filistin halkına uyguladığı sistematik katliamı, ABD emperyalizminin Afganistan ve Irak saldırılarını, vb. de bu çerçevede açıklamamız gerekir.

Bu süreç elbette düz bir hat üzerinde ve Pentagon'da hazırlanmış şeytanca bir planın kusursuzca uygulanması biçiminde gelişmedi. Sınıf mücadeleleriyle, ayaklanmalarla, devrimlerle ve direnişlerle dolu bir tarih olarak yaşandı ve halen de yaşanmakta. Ama en önemli grevleri yenilmiş, örgütleri güçten düşmüş, kısmi başarıları kapitalist sistem ve burjuva demokrasisi içinde eritilmiş, önderlerinin büyük bölümü açıktan karşı devrim kampına geçmiş, tarihsel kazanımları bir bir geri alınmış bir sınıfın zihin karmaşasına ve bilinç bulanıklığına sürüklenmesi için bütün koşulların oluştuğunu söyleyebiliriz. Bunun Sol hareket ve Troçkist akım üzerinde yarattığı etkileri de görebilmemiz gerekiyor.

Politik Sarkaç

Troçki bir politik hareket olarak merkezçiliği, devrim ile reformizm arasında sıkışan bir konum olarak tarif eder, ama bunu yaparken de merkezci akımların bu iki kutup arasında ne tarafa doğru salındıklarının önemine işaret eder. Bolşevik-Leninist partinin inşasında, sola doğru salınan merkezçiliğe uygulanacak taktikler ile sağa doğru evrilen merkezi akımlar karşısında alınacak tavır arasında fark olacağını söyler. İçinde bulunduğumuz durumda işçi sınıfı ve sol hareket içindeki "yeniden kümelenme" süreçlerini incelerken bizim de bu politik sarkaç etkisine dikkat etmemiz gerekiyor.

Önce bir politik olguyu anımsayalım: Sınıflar mücadelesi asla kalıcı önderlik boşluğu tanımaz. Herhangi bir sınıf bir önderlik krizi yaşamaya başladığında, o mevkiye talip pek çok grup, akım ve program çıkar. Hatta bir sınıfın önderliğini bir başka sınıfa ait bir parti bile üstlenebilir. Küçük burjuva bir parti olarak doğan Nazizmin Alman emperyalist burjuvazisinin önderliğini ve sözcülüğünü üstlenmesi bunun en çarpıcı örneklerinden birisidir. Bu durum, işçi sınıfı için de geçerlidir. Bir yandan, işçi aristokrasisinin içinden yükselip küçük burjuvazinin saflarına katılan, örneğin sendika bürokratları ve burjuva işçi partilerinin parlamenterleri; öbür yandan doğrudan küçük burjuva halkçılığının ifadesi olarak kümelenen akımlar, örneğin gerilla örgütleri, ulusalcı partiler, hatta uhrevi çevreler, vb. emekçi yığınların seferberliklerini kendi denetimleri ve önderlikleri altına sokabilirler.

Yukarıda değindiğimiz neoliberal saldırı karşısında işçi sınıfının, her bakımdan zayıflayan örgütleri ve bilinciyle birlikte içine sürüklendiği dağılma ve gerileme ortamında, yabancı sınıfların ideolojilerinin ve programlarının proletaryanın içine sızabilmesi ve onu etkilemesi de kolaylaştı. İşçi sınıfı hareketi içinde 60 yılı aşkın bir süre boyunca önemli bir politik egemenlik kurmuş olan Stalinist ideolojinin ve onun çeşitli politik ifadelerinin dağılıp sahnenin gerisine düşmesi, çalışan yığınlar arasında burjuva demokrasisi hayallerinin yaygınlaşmasına; kendini “özgürlükçü” (liberter) olarak tanımlayan küçük burjuva bireyci kavrayışların güçlenmesine; politika ve parti düşmanlığının, bunlara güvensizliğin artmasına zemin hazırladı. Öte yandan geleneksel sosyal demokrasinin neoliberal kampa katılmasıyla, sol sosyal demokrat alternatifler kuruldu; kapitalizmin (yıkılması değil) insanileştirilmesini, emperyalizmin (yok edilmesi değil) denetim altına alınmasını hedefleyen programlar icat edildi.

Komünist partiler amblemlerindeki Stalin resimlerini yok ederken, pek çok “silahlı mücadele” savunucusu gerilla, kıyafetini üzerinden çıkardı. Partiler adlarını değiştirdi, militanlar “sivil toplum” örgütlerine dağıldı. Proletarya diktatörlüğü savaşçıları, insan hakları savunucuları, çevre korumacıları, kültür elçileri, ifade özgürlüğü gözlemcileri haline geldi. Proletaryanın sosyalizm mücadelesinde kendi çevresinde ve önderliği altında birleştirmesi gereken toplumun bütün ezilen ve sömürülen kesimleri, kendi başlarına birer “toplumsal hareket” olup işçi hareketini de kendi düzeylerine indirgedi. Politik sarkaç, ağır bir gülle gibi soldan

sağa doğru salındı ve kendisiyle birlikte bütün bir Sol hareketi de sürükledi.

Sorunu IV. Enternasyonal'in mevcut zayıflığı açısından incelediğimizde, bu sürecin en önemli sonuçlarından birinin, onun Bolşevik-Leninist hareketi de ciddi biçimde etkilemiş olduğunu görebilmemiz gerekiyor. Dünya Troçkizmi bu döneme zaten büyük yaralarla girmişti. 1960'larda savunulan gerillacı çizginin altında yatan "yeni öncü" kavrayışını henüz aşamamış; Avrupa komünizminin etkisiyle geliştirilen "sosyalist demokrasi" programının kışkırttığı kendiliğindenci ve konseyci yönelişlerin üstesinden gelememiş; "entrizm" taktiği adına sosyal demokrasi içine hapsedilen devrimci kadroları bu zindandan çıkaramamış; devrimci propagandayı kitle mücadelelerine müdahale aracı haline getirememiş, dolayısıyla partilerinin çoğunu propagandist sektler olmaktan kurtaramamış; proleterleşmeyi başaran partiler çevrelerini kuşatan sosyal demokrat ve Stalinist tecridi yaramamış; "önce tek ülkede güçlü parti, sonra Enternasyonal" diyen ulusal Troçkizmin sekterliğini yok edememiş haldeydi. Bu koşullarda, küresel neoliberal saldırı ve dünya işçi hareketindeki gerilemenin IV. Enternasyonal üzerindeki tahrip edici etkisi de ağır oldu ve akımımız yepyeni bir evreye büyük sorunlarla birlikte girmek durumunda kaldı.

Stalinist bürokrasinin Sovyetler Birliği'ni kapitalist restorasyona sürüklemekte olduğunu daha 1930'ların ortalarında Troçki açıklamıştı. Bu nedenle de IV. Enternasyonal akımı için SSCB'nin ve diğer işçi devletlerinin yıkılarak kapitalizmin yeniden inşasına yönelmeleri şaşırtıcı olmadı. Ama bürokratik diktatörlüklerin kitle ayaklanmalarıyla yıkılması bir dizi farklı yoruma neden oldu. Kitlelerin Stalinist iktidarlara karşı isyanını kapitalizmin ve burjuva demokrasinin inşasına yönelik bir seferberlik olarak gören kesimler, bu seferberlikleri "gerici", işçi devletlerinin yıkılmasını işçi sınıfı için "tarihsel bir yenilgi" olarak tanımladılar. Oysa Stalinist bürokrasi çoktan, daha bu seferberlikler başlamadan önce işçi devletini yok etmiş ve kapitalizmin inşasını başlatmıştı. Kitleler ise, bu inşayı gerçekleştiren bürokratik diktatörlüğe karşı, kapitalizmin inşasının yol açtığı sefalet ve yoksulluğa karşı ayaklanıyorlardı. Dolayısıyla, IV. enternasyonal'in bu kesimleri, eski işçi devletlerindeki kitle seferberliklerinin ve demokratik devrimlerin niteliğini ve önemini kavrayamadı, bu mücadelelere gerekli program ve taleplerle müdahale edemedi.

Bir başka kesim ise, gene aynı tespit yetersizliği ve yanlışıyla, ama bu kez apayrı bir uçta konumlandı. Onlar için ise, bürokrasinin kapitalizmi yeniden inşa girişimine karşı kitleler işçi devletini savunmak ve bürokratik diktatörlüğün elinden kurtarmak için seferber olmuşlar ve proleter demokrasisini yeniden inşa etmek için politik bir devrim başlatmışlardı. Bu nedenle de kaçınılmaz ve kendiliğinden biçimde Troçkist programı savunacaklar, Sovyet kurumlarını canlandıracaklar (veya yeni organlar kuracaklar) ve bunun için kendi başlarına yeni bir Bolşevik-Leninist parti inşa edeceklerdi. Tabii ki bu beklentiler gerçekleşmedi, zira kitlelerin karşısındaki ne işçi devletiydi, ne devrimci isyanlar işçi devletinin bürokrasiden arındırılmasına yönelik politik devrimlerdi, ne de işçi sınıfının Leninist partisinin kendiliğinden biçimde doğmasının olanağı vardı. IV. Enternasyonal'in bu kesimleri de Doğu Avrupa'daki devrimci sürece doğru bir program ve örgütlenme temelinde müdahale edemedi.

Yeni dönemde Sol hareket içinde başlayan "reorganizasyon" süreci de tam olarak kavranamadı. Sarkacın salınım yönü ve devasa ağırlığı doğru belirlenemedi. Pek çok ülkede Stalinist ideolojiden kopan eski komünist parti kalıntılarının sosyal demokrasiye, merkezci akımların da reformizme sürüklendikleri görülemediği gibi, bu çevrelerle ittifaklar ve birleşmeler sonucunda Leninist partinin inşa edilebileceği sanıldı. Ama bu olmadığı gibi, bu akımların Troçkist partiler üzerindeki basıncı sonunda IV. Enternasyonal yeni bölünmelere ve kayıplara uğradı. Bazı Troçkist örgütler ise, hâlâ "yeni öncü" kavrayışıyla reformist ve merkezci akımlara yaklaşabilmek adına programlarını onların "duyarlılıklarına" uyumlu kılmaya yöneldi ve proletarya diktatörlüğü ve sosyalizm için savaşan değil, "anti-kapitalizm" için uğraşacak toplumsal hareketlerin toplamından oluşan partiler ve "yeni tip cephe" kurmaya giriştiler ve böylece yeni parçalanmalara neden oldular.(5) "Uzun süreli entrizm" uykusundan uyanmaya karar veren çevreler sosyal demokrat partilerden çıkarken, geride pek çok önder kadro ve militan bırakmak zorunda kaldılar. Faaliyetlerini fabrikalarındaki mücadelelerle, parti inşasını ise kendi ülkeleriyle sınırlayan ulusalcı Troçkistler de kendilerini ne kadar yalıtırlarsa yalıtınsınlar bu dalgadan kurtulamadılar ve işyeri dışındaki sınıflar mücadelesine ve Enternasyonal'in inşasına katılmak isteyen militanlarınca terk edildiler. Chavez'in "XXI. Yüzyıl Sosyalizmi"nde, emperyalizmle sürtüşen ulusal kapitalizmin ve Bonapartist rejimin ötesine taşan bir sosyalist ve anti-emperyalist ışık gören bazı Troçkist partiler ise, enternasyonalist önderlerinin onlarca yıl içinde biriktirdikleri proleter devrimci mirası kısa sürede çarçur edebildiler.

Özetle, neoliberalizmin ideolojik ve politik saldırısı, sosyal demokrasinin iyiden iyiye karşıdevrim kampına yerleşmesi, Stalinizmin çözülüp dağılması ve işçi hareketinin krize sürüklenmesi, Troçkizmi de derinden etkiledi, yabancı sınıf eğilimlerinin IV. Enternasyonal'in içine kadar sızmasına yol açtı ve onun proletaryanın önderlik krizinin derinleştiği bir ortamda güçlü bir seçenek olarak ileri atılmasını engelledi.

Yeni Dönem

Yukarıdaki tablo karanlık gözükmekle birlikte, dünya kapitalizminin son iki-üç yıldan beri yaşamakta olduğu derin yapısal kriz, proletarya ve emekçi halkların geleceği açısından olasılıklarla ve dolayısıyla da umutlarla dolu yeni bir aşama başlatmıştır. **(6)** Bir anlamda neoliberal politikaların son sınırlarına dayanmakta olduğunu görebiliyoruz. Bu politikalar esas olarak emekçi yığınların ve dünya halklarının XX. yüzyıl içinde elde etmiş olduğu kazanımları burjuva demokrasisi içinde "barışçıl" yöntemlerle, bizim "demokratik gerici" diye adlandırdığımız stratejiye dayalı olarak geri almaya yönelikti. Bu, 30 yıla yakın bir süre boyunca son derece karmaşık ve bileşik bir süreç olarak gelişti.

SSCB'de ve Doğu Avrupa'da bürokratik diktatörlüklerin yıkılması ve Çin'de bürokrasinin iktidarda kalmayı becererek (elbette baskılar ve katliamlar sayesinde) kapitalizmin inşasını başlatması, bu eski işçi devletlerinde emekçi yığınların elde etmiş olduğu kazanımları tümünden yitirerek müthiş bir yoksulluk içine sürüklenmelerine yol açmakla kalmadı. Bu sayede burjuvazi dünya kapitalist emek pazarına 1,5 milyarın üzerinde yeni proleterler katarak, sınıf mücadelesinde referans oluşturan Batı ülkelerindeki işçi kitlelerinin yaşam koşullarında da köklü bir bozulmaya yol açtı. Şirketlerin yatırımlarını neredeyse köle emeği düzeyinde ucuz işgücü deposu olan bu ülkelere yöneltmesi, işletmelerini buralara taşımaya başlaması, geleneksel ve ileri sanayi ülkelerindeki proletaryanın arasında işsizliğin yaygınlaşmasına, böylece sendikaların da zayıflamasına neden oldu.

Bu sürecin az gelişmiş yarı sömürge ülkeler üzerindeki etkisi ise, bu ülke burjuvazilerinin dünya pazarlarında rekabet edebilmek ve emperyalist sermayeyi

kendi bölgelerine çekebilmek için, kendi işçi sınıfları üzerindeki sömürü oranlarını artırmaya, dolayısıyla da zaten sefalet düzeyinde olan yaşam koşullarını daha da kötüleştirmeye yönelmeleri oldu. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu aracılığıyla bu ülkelerin daha da yüksek oranlarda borçlandırılması ve ekonomileri üzerindeki emperyalist denetimin yoğunlaştırılması da “barışçıl karşıdevrim” saldırısının bir parçası olarak işledi. Bu arada bu ülkelerden, özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinden “kuzeye” yönelen kitlesel emek göçleri, Batı Avrupa ve ABD işçi sınıflarının özellikle ayrıcalıklı kesimlerinin çıkarlarının törpülenmesi için kullanıldı. Böylece burjuvazi bir taşla iki kuş vurmuş oldu: Hem ileri ülkelerdeki emekçilerin kazanımlarını elinden aldı hem de onların arasında ırkçılığın ve yabancı düşmanlığın yaygınlaşması, böylece işçi sınıfının bölünmesi için gerekli zemini hazırlamış oldu.

Bütün bunlar kapitalizmin kendi iç çelişkilerinin yıkıcı sonuçlarını bir süre geciktirmesine karşın, tümünden ortadan kaldırmasını elbette sağlayamadı. Ve 2000’lerin sonlarında bir anda emperyalizmin bağrında patlak verip tüm dünyayı saran kriz, burjuvazinin artık zamandan daha fazla çalamayacağını açığa çıkardı. Ama önümüzde açılan bu yeni dönemi kesinlikle mekanik bir biçimde, “kriz geldi, işçiler ayaklanacak, kapitalizm son bulacak” tarzında ele alamayız. Çok açık ki, krizin ilk aşamasında hemen bütün ülkelerde bir ilk mücadeleler dalgası kabarmış olmakla birlikte, bir yandan devletlerin bankalara ve şirketlere yoğun kredi ve yardım aktarımları, diğer yandan reformist ve bürokratik önderliklerin burjuvazinin yardımına koşması sonucu bu dalga geri çekildi.

Ama şimdi ikinci, belki de birincisinden çok daha önemli ve belirleyici yeni bir dalganın kabarmakta olduğunun tüm işaretleri var. Bağımsız sendikal örgütlenme ve grev haklarının bulunmadığı Çin’de bürokrasi artık milyonlarca işçinin birbiri ardına grevler örgütlemekte olduğunu dünya kamuoyundan gizleyemiyor. Guandong’da Honda işçilerinin iki hafta süren grevi, Şangay yakınlarındaki KOK Makine işçilerinin kolluk kuvvetleriyle girdiği şiddetli çatışmalar, Çin emekçi yığınlarının referans oluşturan mücadelelerinden yalnızca birkaçı. Üstelik bu mücadeleler Vietnam, Kamboçya, Filipinler gibi ülkelere de yayılmakta. Bangladeş’te yaklaşık 4 bin küçük atölyede çalışan 800 bin konfeksiyon işçisinin Ağustos sonlarında gerçekleştirdiği grev ise, bölgenin ne denli şiddetli direnişlere doğru sürüklendiğine işaret ediyor.

Avrupa'da da başta Yunanistan, Fransa, İspanya, Almanya ve İtalya olmak üzere bir dizi ülke grev ve genel grevlerle sarsılıyor. Bunları tek tek sayıp toplamından bir "devrimci durum" belirlemesi çıkaramayız elbette. Ancak bu mücadelelerin bir iki özelliğine işaret etmemiz gerekiyor. Avrupa Sendikaları Konfederasyonu'nun 29 Eylül'ü "Kemer Sıkma Politikalarına Karşı Avrupa Eylem Günü" olarak ilan etmiş olması, sendika bürokrasisinin yaygınlaşan grev ve direnişlerin basıncına dayanmakta güçlük çektiğine işaret etmekte. Aynı güçlüğün bir başka örneği ise, İspanya'da Sosyalist Parti (PSOE) eğilimli Genel İşçi Birliği (UGT) ve İşçi Komisyonları (CC.OO) sendika konfederasyonlarının bizzat bu partinin iktidarına karşı genel grev düzenlemek zorunda kalmaları oldu. Proletarya reformist önderliklerden uzaklaştıkça, sendika bürokrasilerinin seferberlikler karşısındaki denetim gücü de zayıflamakta. Bu durum, devrimci Marksizmin parti inşasında yeni olanaklar yaratmaktadır.

Bu mücadelelerin ikinci bir özelliği ise, dile getirilen taleplerin ve çözüm önerilerinin kendiliğinden bir biçimde Troçkist program doğrultusunda evrildiğidir. Kriz ve toplumsal kaos, geçiş taleplerine acil bir nitelik kazandırmaktadır. Özel bankaların mülksüzleştirilmesi ve kredi düzeninin devletleştirilmesi, iş saatlerinin kısaltılarak mevcut işlerin tüm işçiler ve işsizler arasında paylaşılması, dış borçların ödenmemesi gibi proletaryanın iktidarını gerektirecek geçiş taleplerinin kitlelerce savunulmaya başlaması, IV. Enternasyonal'in inşasında yeni imkânlarla dolu bir süreç başlatmıştır. Ancak tabii ki bu durum, Troçkist partilerin "kendiliğinden" biçimde inşasını getirmez. Bolşevik-Leninistlerin kitle seferberliklerine aktif müdahaleleri, reformist ve bürokratik önderliklere karşı sistemli mücadeleleri, proletaryanın öcüsünü devrimci program çevresinde birleştirecek eylem birliği, birleşik cephe gibi taktikleri kararlı biçimde ve yeterli esneklikte uygulamaları olmaksızın, devrimci parti ve Enternasyonal'in inşası mümkün değildir.

Kaldı ki, yeni dönem devrimci partinin inşasında devrimci Marksizmin aşması gereken yeni güçlükler de üretiyor. Örneğin, geleneksel reformist ve bürokratik önderliklerden boşalan alanları "neoreformist" diye adlandırabileceğimiz akımlar doldurmaya çalışmaktadır. Bu, Almanya (*Die Linke*), Fransa (*Front de Gauche*), İtalya (*Rifondazione Comunista*) gibi ülkelerde eski sosyalist ve Stalinist akımlardan geri kalan kesimlerin işçi ve emekçi kitlelerin desteğini talep eden

yeni partiler kurması veya seçim ittifakları oluşturması biçiminde gelişebiliyor. Latin Amerika'da ise ulusalcı sol akımlar, Chavez ve onun Bolivarcı hareketini kendilerine politik eksen olarak almakta ve kitlelerin antiemperyalist duyarlılıklarını Bonapartist rejimleri desteklemek için seferber edebilmektedirler. Üstelik bu oluşumların bazılarında, Troçkizmin mirasından uzaklaşan, ama bu arada kendileriyle birlikte önemli sayıda samimi devrimci militanı da neoreformist saflara sürükleyen "radikal sol" çevreler de katılabilmektedir.

Bu açıdan devrimci Marksistlerin önünde, kitle mücadelelerine devrimci program doğrultusunda müdahalenin yanı sıra, reformizmin yeni sürümlerine ve bunların kitle örgütleri içindeki bürokratik uzantılarına karşı ideolojik ve politik mücadele verme görevi de durmaktadır.

IV. Enternasyonal: Herkesi Kapsayan Bir "Hareket" mi?

Stalinist sol bugünkü dağılma sürecine girmeden bile önce, bizzat kendisinin yüzlerce parçaya ayrılmış olduğuna bakmadan, Troçkizmi yekpare olmamakla karalamaya çalışır, "iki üç Troçkist bir araya gelse, hemen bir Enternasyonal kurarlar" diye eleştirirdi. Troçkizmin bölünmüşlüğü bir gerçek ve bunun hangi dinamikler içinde gerçekleştiğine yukarıda çok genel hatlarıyla değindik. Kuşkusuz IV. Enternasyonal'in tarihi konusunda pek çok çalışma ve eleştirel tahlil bulunmakta ve bunların hepsinde yararlanacağımız, ders çıkarılması gereken noktalar var. Ama bu noktada bizi asıl ilgilendiren, neden farklı Troçkist grup ya da akımların kendi başlarına bir uluslararası örgütlenmeye yöneldikleri.

Biz bu eğilimi bir "uluslararası fraksiyonculuk salgını" olmaktan ziyade, "ulusal Troçkizme" olan tepkinin bir ürünü olarak görüyoruz. Proletaryanın dünya ölçeğinde bir sınıf olması ve her ulusal ya da yerel devrimin dünya devriminin bir parçasını oluşturması, devrimci Marksizmi daha başından itibaren uluslararası bir akım olmaya yönlendirmiş, proletaryanın devrimci partisine de böylece uluslararası bir nitelik kazandırmıştır. Bu anlamda proletaryanın Bolşevik-Leninist partisi daha başından itibaren bir dünya partisi olarak inşa eder ve her ulusal devrimci parti kendisini Enternasyonal'in o ulusal sınırlar içindeki seksiyonu

olarak kurar ve geliştirir. Troçkistler bu anlamda ulusal sosyalizme karşı enternasyonalist devrimci kavrayışın sürdürücüleri ve uygulayıcılarıdır.

Devrimin ve Leninist partinin bu enternasyonalist kriterinden hareketle, aralarındaki diğer ayrılıklar ne olursa olsun, tüm Troçkist akım ve partileri “IV. Enternasyonal hareketinin” bileşenleri, bugün dağınık haldeki Enternasyonalimizin yarınki yeniden inşacıları olarak kabul edebilir miyiz? Varsayımsal olarak söyleyecek olursak, başarılı bir konferans ve kongre süreciyle tüm akımlar ya da bunların çoğunluğu bir araya getirilebilir mi? Sınıf mücadelelerinde açılan yeni dönem böyle bir olasılığa zemin hazırlayabilir mi?

Sanırız bu tip bir öneri ya da beklenti, bizzat Troçki'nin 1905 Rus devrimi sonrasında Menşevikler ile Bolşevikleri tekrardan aynı parti çatısı altında kaynaştırma hayali kadar gerçeklikten uzak kalır. Belki çok farklı bir dönemin bir o denli farklı gerekçelerinden ötürü, ama aynı derecede hayalci. Ve bu bizim “benden başka Müslüman yok” tarzı sekterliğimizden değil, bizzat çeşitli “Troçkist” -ya da eski Troçkist- akımların kendi tercihlerinden, kendi yönelişlerinden ötürü böyle.

Her şeyden önce proletaryanın dünya partisi olarak IV. Enternasyonal'in inşasından uzaklaşmış, bu Bolşevik-Leninist gelenekten kopmuş akımlar var. Bunların başında, on yıllarca IV. Enternasyonal'i temsil ettiğini ileri süren, ama Stalinizmin dağılmasının ardından devrimci partilerin ve Enternasyonal'in karakterinin değiştiğini söyleyerek, proletaryanın dünya partisi yerine toplumsal akımların uluslararası dayanışmasını inşa etmeye yönelen Pablo-Mandel çizgisindeki Birleşik Sekreterlik geliyor. Bir zamanlar onlarca ülkede binlerce militanı bağrında toplamış olan bu akım günümüzde “*çeşitli türden Troçkistleri, liberterleri, devrimci sendikacıları, devrimci ulusalcıları, sol reformistleri*” (7) bir araya getirmeye çalışan bir ortak kampanyalar koordinasyonunu olmaktan öteye geçmiyor. Bu eğilime, Nahuel Moreno'nun önderliğinde inşa olan ve 1980'lerde dünya Troçkizminin on binlerce militanlı en büyük partisi haline gelen MAS'ı (*Movimiento al Socialismo*) ve Uluslararası İşçi Birliği'ni (LIT - *Liga Internacional de los Trabajadores*) bölen ve bir süre sonra da Chavez'in “Bolivarcı” akımına iltica eden MST (*Movimiento Socialista de los Trabajadores*) ve onun

önderliğindeki “Yenden Gruplaşma” akımı da katılmış durumda. Ve yine aynı tutumun, İngiltere’deki SWP (*Socialist Workers Party*) ve onun önderliğindeki “Uluslararası Sosyalist Eğilim” akımınca da paylaşıldığını belirtebiliriz. Bu akımları artık “dünya Troçkist hareketinin” parçaları olarak görmeye çalışmak, bizzat kendilerinin reddettiği bir sınıflandırma girişimi olur.

Bu yelpazeyi daha da genişletirsek karşımıza, kendilerini IV. Enternasyonal olarak adlandıran ama “I. Enternasyonal tipi” yeni bir uluslararası örgütlenme öngören “Lambertçi” dünya akımı; reformist işçi partilerine “derin entrizm” stratejisinden bir türlü kopamayan ve bugün Chavezci hareketin saflarına katılmış olan “Uluslararası Marksist Eğilim”; kendilerinin dışındaki her eğilimi Leninizm düşmanlığı olarak gören Spartakistler ve V. Enternasyonalciler, gibi bir dizi uluslararası akım ve fraksiyon çıkmakta. Öte yandan Latin Amerika’nın ötesine geçmekte oldukça güçlük çeken “Troçkist Fraksiyon”, “IV. Enternasyonal’in Yeniden Kuruluşu İçin Koordinasyon”, “Uluslararası İşçi Birliği”, “İşçilerin Enternasyonal Birliği” gibi uluslararası merkezleri; “İşçi Enternasyonalisi İçin Komite” ve “Enternasyonalist Komünist Birlik” gibi Avrupa merkezli akımları da bu tabloya ekleyebiliriz. Bütün bunlara, bu uluslararası merkezlerden hiçbirine dahil olmayan ama ulusal Troçkizme düşmemek için bir araya gelen parti ve grupların oluşturdukları pek çok enternasyonalist fraksiyonu da eklersek, ulaşacağımız görüntüyü, genel bir “Troçkist hareket” çerçevesi içine yerleştirmemizin olanağı kalmaz.

Bu görüntü, birincisi, programatik, taktik ve hatta bazı durumlarda stratejik olarak birbirinden kopmuş ve bir konferans veya kongreye tekrar birbirine yapıştırılmaları mümkün olmayan radikal sol akımların oluşturduğu bir parçalanmışlık tablosudur. İkincisi, yukarıda değindiğimiz “politik sarkaç” ne yazık ki bu listenin bazı unsurları açısından soldan merkeze ve oradan da sağa doğru, yani sürekli devrim programı ve IV. Enternasyonal’in inşasından, “anti-kapitalist sosyal hareketçiliğe” ve “yeni tip uluslararası koordinasyon” anlayışlarına doğru seyretmektedir. Üçüncüsü, bu parçalanmışlık hali pek çok ulusal örgütü uluslararası akımlardan yalıtarak güçlü bir biçimde ulusal Troçkizme doğru itmekte ve IV.’ün inşasının önüne yeni politik engellerin çıkmasına neden olmaktadır.

Ama bütün bu olumsuz dökümü yaparken bir gerçeğin, devrimci komünist Enternasyonal'in inşası açısından bütün bu olumsuzluklardan belki de çok daha önemli bir olgunun altını çizmemiz gerekir: her ne kadar bu parçalanmışlık halinin sebebi ve/veya sonucu da olsalar, bütün bu akımlar içinde binlerce, on binlerce devrimci komünist, Troçkist militan bulunmaktadır. Bunlar yaşamlarını insanlığın kurtuluşuna adanmış, faaliyetlerinin devrimciliğine samimiyetle inanmış kadın erkek, yaşlı genç, proleterler, emekçiler, öğrenciler, sıradan çalışan insanlardır. Bu devrimci militanlar ordusunu dışlayan hiçbir durum tespiti, tahlil ve öngörü geliştirmek mümkün değildir, böyle bir girişim gerçekçi olmaz.

Bütün bu unsurları dikkate aldığımızda, Troçki'nin sözünü ettiği "devrimci önderlik krizi"nin günümüzde "devrimci önderliğin inşasının krizi" haline dönüşmüş olduğunu söyleyebiliriz. O halde sorunumuz, bu krizin üstesinden nasıl gelebileceğimizdir.

IV. Enternasyonal'in Yeniden İnşası

Neden "yeniden" inşa diyoruz? Anımsayacak olursak, I. Enternasyonal gerek Paris Komünü'nün yenilgisinin Avrupa işçi sınıfı mücadeleleri üzerindeki olumsuz tarihsel etkisinin, gerekse merkezinin ABD'ye taşınmasının yol açtığı yalıtılmışlığın sonucunda bizzat Marx'ın istemiyle lağvedilmişti. Gerçekte, proletaryanın en güçlü olduğu kıtada, Avrupa'da, işçi hareketinin yeni ve devrimci komünist bir eksen üzerinde kurulabilmesi için I. Enternasyonal'in tarihe gömülmesi gerekiyordu. II. ve III. Enternasyonaller ise sosyal demokrat revizyonist ve Stalinist çürümeye uğrayarak devrimci işçi hareketinin dışına düştüler, emperyalizme eklemlenerek devrimci proletaryanın karşısına dikildiler (III. Enternasyonal -Komintern- daha sonra bizzat Stalin'in emriyle "kapatıldı").

Troçki'nin önderliğinde kurulan IV. Enternasyonal ise, ne bu tür bir yalıtılmışlık içinde, ne de tüm dağınıklığına ve bazı bileşenlerinin sağa kaymakta olmasına karşın, emperyalist cepheye ricat ederek burjuvazinin saflarına katılmış durumdadır. Kaldı ki IV. Enternasyonal'in programı, başlangıçta Marksizmin mirasını taşımakla ve propaganda etmekle sınırlıyken, bugün devrimci işçi

hareketinin yeniden kurulabilmesi için her zamankinden daha geçerli ve zorunlu hale gelmiştir. Yeni gelişmekte olan sınıf mücadeleleri döneminde Geçiş Programı pek çok yönüyle emekçi yığınların Acil Programı haline dönüşmektedir.

Dolayısıyla, birincisi, Enternasyonal'in inşasında devrimci Marksistleri yönlendiren kriter program konusudur. İnsanlığa "Sosyalizm ya da Barbarlık" ikileminin dışında bir başka seçenek bırakmayan emperyalist çağın aşılması ancak Geçiş Programı'nda öngörülen dünya sosyalist devrimiyle olanaklı hale gelecektir. Kapitalizmin böyle bir devrimle yıkılmaksızın, kendi iç dinamikleriyle emperyalist çağın ötesine sıçramış olduğunu iddia eden programlar ne denli "yeni enternasyonallerden" söz ederlerse etsinler, devrimci Marksizm için IV. Enternasyonal'in proletarya diktatörlüğü programı ve mücadele yöntemi halen geçerliliğini korumaktadır ve Enternasyonal bu program temelinde inşa edilmeye devam edecektir.

İkincisi, IV. Enternasyonal'in yeniden inşasını bir "kuruluş momenti" olarak almıyoruz. Troçki'nin IV. Enternasyonal'in kurulması karşısında kuşku duyanlar için söyledikleri, sadece bir devrimci ajitasyon değil, devrimci Marksizmin mücadele yöntemidir:

Ama kuruluşunu ilan etmenin zamanı gelmiş midir?.. diye diretiyor kuşkucular. Bizim bu soruya yanıtımız, Dördüncü Enternasyonal'in "ilan edilmeye" ihtiyacı olmadığıdır. O, yaşamakta ve mücadele etmektedir. Zayıf mıdır? Evet, halen genç olması nedeniyle safları kalabalık değildir. Ama bu kadrolar geleceğin güvencesidir. Yeryüzünde bu kadroların dışında adını gerçekten hak eden tek bir devrimci akım yoktur. Enternasyonal'imiz halen sayıca zayıfsa da, öğretisi, programı, gelenek ve kadrolarının karşılaştırılmaz kararlılığı bakımından güçlüdür. Bunu bugün kavrayamayanlar bir kenara çekilsin. Yarın bu daha da belirgin olacaktır.(8)

Troçki'nin bu söyledikleri bugün için de geçerlidir. IV. Enternasyonal'in yeniden kurulmuş olduğunun ilan edilmesine ihtiyacı yoktur. Onlarca parti, yüz binlerce militan dünyanın her yerinde Geçiş Programı'nı yaşama geçirme mücadelesi

vermektedir. IV. Enternasyonal'in bugün "tek bir dünya partisi" bünyesinde toplanmamış olması, onun inşasının durduğu anlamına gelmez.

Üçüncüsü, devrimci Marksizmin mevcut dağınıklığı, IV. Enternasyonal'in pek çok uluslararası merkez ve akım halindeki parçalanmışlık durumu bizleri korkutmuyor. Başında da söylediğimiz gibi, parçalanmalara yol açan nesnel koşullar değiştikçe, IV. Enternasyonal'in yeniden inşasının öznel öğeleri de yeni bir düzleme sıçramaktadır. Politik süreçlerdeki pek çok ayırt edici öğe, yeni birlik olanaklarının da koşullarını hazırlamaktadır. Doğu Bloku'nun dağılmasıyla birlikte dünya politik durumunun içine sürüklendiği yeni evre, emperyalizmin Afganistan ve Irak saldırıları, neoliberalizmin dünya politikaları, Chavezcilik biçiminde gelişen ulusalcı sol ya da "XXI. yüzyıl sosyalizmi", kapitalizmin son yapısal krizi, vb. gibi küresel olgular karşısında alınan tutumlar, sadece Troçkizm değil tüm dünya Sol hareketi içinde yeni ayırım çizgilerinin oluşmasına neden olurken, aynı zamanda IV. Enternasyonal'in inşasında birleştirici stratejik konular haline dönüşmekte, diğer ayrılık noktalarını taktiksel farklılıklar düzeyine itme eğilimi göstermekte. Bu durum, IV. Enternasyonal'in yeniden inşası açısından yeni bir canlı ideolojik ve politik tartışma süreci başlatmıştır. Ama tekrar edelim: Bu tartışma süreciyle "yeni kuruluşun ilan edileceği" bir uluslararası birleşme konferansı veya kongresine ulaşılabileceğini hayal etmiyoruz; sadece bütün bu tartışmaların Geçiş Programı'nın güncellenmesine, devrimci Marksizmin uluslararası mücadelelere müdahale olanaklarının artmasına ve böylece uluslararası merkezler arasındaki inşa işbirliklerine ve dinamiklerine katkıda bulunacağını düşünüyoruz.

Ve nihayet dördüncüsü, ve belki de en önemlisi, Enternasyonal'in bir dünya partisi olarak ulusal ve uluslararası ölçeklerdeki sınıf mücadelelerine müdahale içinde inşa edilebileceğidir. Geçiş taleplerinin emekçi yığınlar arasında yaygınlaştırılması, onların öncülerinin IV. Enternasyonal'in programı etrafında örgütlenmesi, bu seferberlikler içinde işçi sınıfı hareketinin ulusal ve uluslararası ölçeklerde ve devrimci temellerde yeniden örgütlenmesine katkıda bulunulması, IV. Enternasyonal'in inşasının temel dinamikleridir ve bu, içine girmekte olduğumuz yeni dönemde daha da önemli hale gelecektir. Kitle seferberliklerine müdahale temelinde inşa stratejisi, Enternasyonal'in ileri sıçramasını da olanaklı kılacak pek çok taktik gerektirebilecektir. Nasıl bir ulusal devrimci parti tek

bir merkezi çekirdeğin doğrusal büyümesi sonucunda inşa edilemezse, Enternasyonal'in inşasını da devrimci Marksist akımların ulusal ya da uluslararası ölçekteki birleşmeleri olmadan düşünmek olanaklı değildir. İşçi ve emekçi kitlelerin mücadelelerine sunulacak devrimci program ve onun bu mücadeleler içine taşınması yöntemi çevresinde kurulacak eylem birlikleri ve devrimci birleşik cepheler, önümüzdeki dönemde yeni bir önem kazanacak ve hatta yeni biçimler alabilecektir.

Özetle, gerçekçiyiz, ama kötümser değiliz. Gerçek olan, yeni bir sınıflar mücadelesi dönemine IV. Enternasyonal'in dağınıklığı ve zayıflığı koşulları altında giriyor olmamız. İyimseriz, çünkü “*öğreti, program, gelenek ve kadrolarının karşılaştırılmaz kararlılığı bakımından*” gücümüzün farkındayız. Troçki'nin dediği gibi, “*Sol tüm dünyada sadece beş kişi kalmış olsa bile, bunların görevi bir ya da birkaç ulusal örgütle birlikte bir uluslararası örgüt inşa etmek olurdu*”.(9)

Eylül 2010

Dipnotlar:

1.) *Kapitalizmin Can Çekişmesi ve Dördüncü Enternasyonalin Görevleri (Geçiş Programı)*, Eleştiri Yayınevi, İstanbul, 1980, s. 149.

2.) *A.g.e.*, s. 149-150.

3.) Lev Troçki, *Sürekli Devrim*, Yazın Yayıncılık, İstanbul, 1976.

4.) V.I. Lenin, *Collected Works*, c.27, s. 98.

5.) Bu tip parti ve cephe girişimlerine ilişkin olarak *bak. Yusuf Barman, “Leninist*

Parti: XXI. Yüzyılda Ortodoks Olmak", Mesafe, sayı 3, Kış 2010.

6.) Krizin niteliği, *Mesafe*'nin Güz 2009 tarihli 2. sayısında etraflıca incelenmişti.

7.) "Role and Tasks of the Fourth International - Draft Resolution for the 16th World Congress", *International Viewpoint*, Mart 2009.

8.) Troçki, a.g.e., s. 216.

9.) Troçki, *Escritos*, c.I, 1929-1930. Pluma, s. 994-995.